

ISSN 2181-0000
Doi Journal 10.26739/2181-0000

JOURNAL OF MAMUN SCIENCE

Volume 4, Issue 4 **2026**

ISSN 2181-0000
Doi Journal 10.26739/2181-0000

«MA'MUN SCIENCE» JURNALI

4 JILD, 4 SON

ЖУРНАЛ «MAMUN SCIENCE»

TOM 4, HOMEP 4

JOURNAL OF «MAMUN SCIENCE»

VOLUME 4, ISSUE 4

TOHKENT-2026

«MA'MUN SCIENCE» JURNALI

ЖУРНАЛ «МА'МUN SCIENCE» | JOURNAL OF «MAMUN SCIENCE»

№4 (2026) DOI <http://dx.doi.org/10.26739/2181-0000-2026-4>

Бош мухаррир: | Главный редактор:
Chief Editor:

Matyakubov Umidjon Raximovich
(i.f.d., prof.)

Бош мухаррир ўринбосари: | Заместитель
главного редактора: | Deputy Chief Editor:

Xudonazarov Egambergan Madrahimovich
(PhD., dots.)

TAHRIRIY MASLAHAT KENGASHI | EDITORIAL BOARD | РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

FILOLOGIYA FANLARI

O'rozboyev Abdulla Durdibayevich

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor

Axmedov Oybek Saporboyevich

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor

O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti

Galiyeva Margarita Rafaelovna

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor

O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti

Nasrullayeva Nafisa Zafarovna

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor

Samarqand davlat chet tillari instituti

Cho'ponov Otanazar Otojovich

Filologiya fanlari doktori (DSc)

Urganch davlat universiteti

Yakubova Matluba Tajibayevna

Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Matnazarov Javlanbek Kabulovich

Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

TARIX FANLARI

Anatoliy Sagdullayevich Sagdullayev

Tarix fanlari doktori, professor; akademik

O'zbekiston Respublikasi Fanlar

akademiyasining haqiqiy a'zosi

Ashirov Adhamjon Azimbayevich

Tarix fanlari doktori, professor,

O'zbekiston Respublikasi

Fanlar akademiyasi Tarix instituti.

Shaydurov Vladimir Nikolayevich

Tarix fanlari doktori, dotsent

Leningrad davlat universiteti Rossiya

Abdullayev Utkir Ismoilovich

Tarix fanlari doktori (DSc),

dotsent Urganch davlat universiteti

Matkarimova Sadoqat Maqsudovna

Tarix fanlari doktori (DSc), dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Abdullayev Timur Pulatovich

Tarix fanlari nomzodi, dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Abdalov Umidbek Matniyazovich

Tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),

Dotsent Ma'mun Universiteti NTM

Yunusxo'jayev Habibulla Zafar o'g'li

Tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),

Dotsent Ma'mun Universiteti NTM

PSIXOLOGIYA FANLARI

Shoumarov G'ayrat Baxromovich

Psixologiya fanlari doktori, professor; akademik

O'zbekiston Respublikasi

Fanlar akademiyasining haqiqiy a'zosi

Kryukova Tatyana Leonidovna

Psixologiya fanlari doktori, professor

Kostroma davlat universiteti Belorusiya

Karpinskiy Konstantin Viktorovich

Psixologiya fanlari doktori, professor

Grodno davlat universiteti Belorusiya

Urazbayeva Dilbar Abdullayevna

Psixologiya fanlari doktori (DSc), professor

Ma'mun Universiteti NTM

Jumaniyazova Nasiba Ramatillayevna

Psixologiya fanlari doktori (DSc), dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Nurullayeva Baxtigul Bobojonovna

Psixologiya fanlari nomzodi, dotsent Ma'mun

Universiteti NTM

IQTISODIYOT FANLARI

Ruzmetov Baxtiyar

Iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Ma'mun Universiteti NTM

Sherov Alisher Bakberganovich

Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Ma'mun Universiteti NTM

Voronsova Yuliya Vladimirovna

Iqtisodiyot fanlari nomzodi

Moskva davlat boshqaruvi universiteti

Jabborov Umarbek Rustambekovich

Iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Cho'ponov San'at Otanazarovich

Iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Niyazmetov Islambek Masharipovich

Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

PEDAGOGIKA VA FALSAFA FANLARI

Sardor Sharifzoda O'razboy Tabib o'g'li

Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa
doktori (PhD), professor

Ma'mun Universiteti NTM

Adilov Zafar Yunusovich

Falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Boltayev Abdurahim Amanovich

Falsafa fanlari doktori, dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Zoirov Erkin Xalilovich

Falsafa fanlari doktori, dotsent

Buxoro davlat texnika universiteti

Nurullayeva Baxtigul Bobojonovna

Psixologiya fanlari nomzodi, dotsent Ma'mun

Universiteti NTM

TIBBIYOT FANLARI

Yuldashev Baxrom Sobirjanevich

Tibbiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Abdullayev Ravshanbek Babajonovich

Tibbiyot fanlari doktori, professor

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

Esamuratov Aybek Ibragimovich

Tibbiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

Samandarova Barno Sultonovna

Biologiya fanlari nomzodi, dotsent

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

Tajiyeva Zebo Baxodirovna

Tibbiyot fanlari falsafa doktori (PhD)

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

ILMIY JURNAL TEXNIK KOTIBI

Yunusxo'jayev Habibulla Zafar o'g'li

Ma'mun Universiteti NTM

Журнал включен в перечень ВАК национальных научных изданий, рекомендуемых для публикации
основных научных результатов диссертаций по медицинским наукам постановлением
№ 01-08/3068/17 от 27 сентября 2024 г.

Page Maker | Верстка | Саифаловчи: X. Mirzaxmedov

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz

ООО Тадqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz

Tadqiqot LLC the city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Phone: (+998-94) 404-0000

IQTISOD

1. Odilbekova Xonimjon Jahongir qizi. Rudenko Inna Yurevna. QATTIQ MAISHIY CHIQUINDILARNI QAYTA ISHLASH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH: XORIJYIY TAJRIBA VA O‘ZBEKISTON UCHUN ISTIQBOLLAR.....	8
2. S.M.Raximova. V. M. Baxtiyarova. RAQAMLI TRANSFORMATSIYALASHUV JARAYONIDA TIBBIY XIZMATLAR KO‘RSATISHNI MOLIYALASHTIRISHNING AYRIM MASALALARI.....	13
3. S. Allayarov. MINTAQA IQTISODIYOTINI RIVOJLANTIRISHDA STARTAP LOYIHALARDAN FOYDALANISHNING XORIJ TAJRIBASI.....	16
4. Matyoqubov Arslonbek G'ayrat o'g'li. EKSPORT INFRATUZILMASINI RIVOJLANTIRISHNING MINTAQA RAQOBATBARDOSHLIGIGA TA’SIRI (XORAZM VILOYATI MISOLIDA).....	20
5. Matkarimov Feruz Bekturdiyevich. MINTAQA TO‘QIMACHILIK MAHSULOTLARINING GLOBAL BOZORDA RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH YO‘LLARI.....	27
6. Yulduz Yaqubova Raimovna. OZIYQ-OVQAT SANOATIDA TEXNIKA TARAQQIYOTI, INNOVATSION TRANSFORMATSIYA VA UNING IQTISODIY SAMARADORLIGI.....	33
7. Masharipova Xosiyat Matrasulovna. Xalbayeva Maftuna. XORAZM VILOYATI IQTISODIYOTIDA EKOLOGIK OMILLAR VA BARQAROR HUDUDIY RIVOJLANISH MASALALARI.....	38
8. Sattarova Dilfuza Dilshodbekova. O‘ZBEKISTONDA ISLOM MOLIYASI FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHDA HUQUQIY ASOSLARINING YARATILISHI.....	43
9. Ismailova Gulruh Faxriddinovna. INSON KAPITALIGA INVESTITSIYALAR VA HUDUDIY IQTISODIY NOMUTANOSIBLIK: MOLIYALASHTIRISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH YO‘NALISHLARI.....	48
10. Jumaniyazova Sharifa Rashidovna. TURISTIK MAHSULOTLAR BOZORIDA MARKETING STRATEGIYALARINI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY-USLUBIY ASOSLARI.....	54
11. Li Yang. EDIGITAL SILK ROAD AND SUSTAINABLE TOURISM: ANALYZING THE ADAPTATION OF CHINESE DIGITAL PLATFORMS IN UZBEKISTAN.....	58
12. Sharipova Asaloy. Rudenko Inna Yurevna. THE EFFECTIVENESS OF DIGITAL TECHNOLOGIES IN WATER RESOURCE MANAGEMENT.....	64

13. Турдиева Якитжан Хайитбаевна.

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМОВ ФИНАНСОВОЙ ПОДДЕРЖКИ СИСТЕМЫ ДОШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ НА ОСНОВЕ ГОСУДАРСТВЕННО-ЧАСТНОГО ПАРТНЁРСТВА (НА ПРИМЕРЕ РЕСПУБЛИКИ КАРАКАЛПАКСТАН).....68

14. Djumaniyazov Farruxbek Abdulla o'g'li.

XORAZM VILOYATIDA IQLIM O'ZGARISHI VA INSTITUTIONAL OMILLARNING MINTAQAVIY BARQAROR EKOLOGIK-IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI.....72

TARIX

1. Дилафруз Ийманова Абдиманнобевна.

ЎЗБЕКИСТОНДА СОВЕТ ДАВРИДА ҚИШЛОҚ ХЎЖАЛИГИ КАДРЛАРИНИНГ ИЖТИМОИЙ, МОДДИЙ АҲВОЛИ: МУАММОЛАР ВА САБОҚЛАР (1925-1941 ЙИЛЛАР).....79

2. Ahmadjonova Inobat Baxodir qizi.

MOHENJO-DARO VA HARAPPA SIVILIZATSIYALARINING PAYDO BO'LISHI VA TARAQQIYOTI.....88

3. Otamuradova Roviyaon Olimboyevna. Joldasova Ozoda Ergash qizi.

MUSTAQILLIK YILLARIDA MILLIY O'ZLIKNI ANGLASH, VATANIMIZNING QADIMIY VA BOY TARIXINI O'RGANISH.....92

4. Saotboyev Rahmatjon Madamin o'g'li.

XORAZM VOHASIDA IBTIDOIY SAHNAVIY UNSURLAR VA MAROSIMIY TOMOSHALAR: IJTIMOIIY-MADANIY VA TARIXIY ASOSLAR.....95

5. Саидов Шавкат Жумабаевич.

XX АСРНИНГ ХАЛҚАРО МАЙДОНДА ТАН ОЛИНИШИДА БОБООХУН САЛИМОВНИНГ ЎРНИ.....100

6. Salayev Umrbek Kadambayevich.

QUYI AMUDARYO HUDUDIDA TOSH VA NEOLIT DAVRLARIDA IJTIMOIIY-IQTISODIY MUNOSABATLARNING SHAKLLANISHI.....106

7. Safarov Tolib Todjiyevich.

XIVA XONLIGIGA KO'CHIB KELGAN TURKMAN URUG'LARI HAQIDA AYRIM MA'LUMOTLAR.....111

8. Atadjanova Dilnoza Ganiyevna.

JANUBIY XORAZM HUDUDINING ARXEOLOGIK TADQIQOTLARDA O'RGANILISH TARIXI.....116

FILOLOGIYA

1. Xusainova Shaxnozabonu Ergashevna.

ABU RAYHON BERUNIYNING "OSOR UL-BOQIYA" ASARI VA UNING INGLIZ TILIGA TARJIMASIDA SHARQ RUHI HAMDA KONTEKSTUAL O'ZIGA XOSLIKNI SAQLASH..121

2. B.Q. Sapayeva.

O'ZBEK TILI GEMERONIMLARINING SHAKLLANISHI VA TARAQQIYOTI.....125

- 3. Sobirova Gulasal Zokir qizi.**
THEORETICAL APPROACH TO LINGUISTIC-COGNITIVE APPROACHES IN MODERN LINGUISTICS.....129
- 4. Mokhinur Murodova Azamat qizi.**
ABBREVIATION AND INTERNET SLANG USAGE AMONG MDIST STUDENTS IN VIDEO GAMES AND ONLINE CHATS.....136
- 5. Yusupova Soxiba Islombek qizi.**
INGLIZ VA O‘ZBEK BOLALAR SHE’R VA QO‘SHIQLARIDA EMOTSIONAL BO‘YOQDOR SO‘ZLAR.....143
- 6. Sarodbekov Sherzodbek Saforboyevich.**
BADII ASAR USLUBINI QAYTA TIKLASHDA MUTARJIM MAS’ULIYATI (E. HEMINGWAYNING “TO HAVE AND HAVE NOT” ASARI VA UNING TARJIMASAI MISOLIDA).....147

PEDAGOGIKA

- 1. Rajabov Shaxzodbek Baxrom o‘g‘li.**
UMUMIY PEDAGOGIK TAYYORGARLIK JARAYONIDA BO‘LAJAK MUSIQA O‘QITUVCHISINING BADIY MAHORATINI OSHIRISH.....153
- 2. Davletov Mayliboy Yusupovich.**
O‘ZBEK CHOLG‘U IJROCHILIGI TARIXINI O‘RGANISH ORQALI TALABALARNING MUSIQIY MADANIYATINI RIVOJLANTIRISH JARAYONINING SAMARADORLIK DARAJASI.....161
- 3. Abdirimova Shoxsanam Xudayberganovna.**
VERIFIKATSIYA TAMOYILINING PEDAGOGIK JARAYONDAGI MOHIYATI.....166
- 4. Allamuratova Xurliman.**
TA'LIM KONSEPSIYASINING MOHIYATI VA METODIKADAGI O‘RNI.....170
- 5. Sharipov Allabergan Kamilovich.**
JISMONIY TARBIYA VA SPORT YO'NALISHI BITIRUVCHILARINING KASBIY-PEDAGOGIK TAYYORGARLIK DARAJASINI ISH BERUVCHILAR BAHOSIGA KO'RA TAHLIL QILISH: SO'ROVNOMA ASOSIDA EMPIRIK TADQIQOT.....176
- 6. Jammатов Jasurbek Sharipovich. Komilova Olima Allabergan qizi.**
TAYYORGARLIK DARAJASINI KROSS-FIT MASHG‘ULOTLARI ASOSIDA RIVOJLANTIRISH: DOLZARBLIK VA ISTIQBOLLAR.....183
- 7. Ким Татьяна Сергеевна.**
СТРАТЕГИИ ОБУЧЕНИЯ ИЕРОГЛИФИЧЕСКОЙ ЛЕКСИКЕ В КОРЕЙСКОМ ЯЗЫКЕ...189

PSIXOLOGIYA

- 1. Jumaniyazova Ilmira Kamiljanovna. Sobirova Xosiyat Rustambekova.**
BOSHLANG‘INCH SINIF O‘QUVCHILARNING XOTIRASINING NEYROPSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI.....195
- 2. Xashimova Sayyora Xolmuradovna.**
IMKONIYATI CHEKLANGAN BOLALARDA EMOTSIONAL ZO‘RIQISHNING PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI.....199
- 3. Allayarov Dilshod Raximboy o‘g‘li.**
ERKIN KURASHCHILARDA MUSOBAQA OLDI EMOTSIONAL HOLATLARINING MOTIVATSION JARAYONLARGA TA’SIRI.....203

S. Allayarov,
M.A., PhD(c), Urganch davlat universiteti
tayanch doktoranti, sardor.a@urdu.uz

MINTAQA IQTISODIYOTINI RIVOJLANTIRISHDA STARTAP LOYIHALARDAN FOYDALANISHNING XORIJ TAJRIBASI

<http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.20155825>

Annotatsiya: Ushbu maqolada mintaqaviy iqtisodiyotini rivojlantirishda startap loyihalardan foydalanishning xorij tajribasi tahlil qilingan. Tadqiqot doirasida Estoniya, Singapur va Isroil kabi davlatlarning startap ekotizimlari, ularning mintaqaviy iqtisodiy o'sishga ta'siri va davlat tomonidan amalga oshirilgan siyosat choralari ko'rib chiqilgan. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, muvaffaqiyatli startap ekosistemalari uchta asosiy ustun raqamli infratuzilma, qo'llab-quvvatlovchi davlat siyosati va xususiy sektor hamkorligi asosida qurilgan. Shuningdek, maqolada, mazkur xorij tajribalarini mahalliy sharoitga moslashtirishning amaliy tavsiyalari taqdim etilgan.

Kalit so'zlar: Startap ekotizim, mintaqaviy iqtisodiyot, innovatsiya siyosati, tadbirkorlik ekotizimi, raqamli infratuzilma, venchur kapital, iqtisodiy rivojlanish, xorij tajribasi.

Keywords: startup ecosystem, regional economy, innovation policy, entrepreneurship ecosystem, digital infrastructure, venture capital, economic development, international experience.

KIRISH

Bugungi globallashtirish va iqtisodiyotni raqamlashtirish sharoitida mintaqaviy iqtisodiy rivojlanishning yangi modellarini izlash zarurati kuchaymoqda. An'anaviy sanoat va resurs qazib olishga asoslangan iqtisodiyotlar o'z salohiyatini borgan sari yo'qotmoqda, shu bois innovatsion tadbirkorlik va startap loyihalar mintaqaviy iqtisodiy siyosatning e'tibor markaziga chiqmoqda [1].

Startap ekotizimlari hukumat, xususiy sektor, ta'lim muassasalari va moliyaviy institutlarning o'zaro hamkorligi asosida shakllanadigan dinamik muhit sifatida mintaqalarda yangi ish o'rinlari yaratish, eksport salohiyatini oshirish va texnologik innovatsiyalarni rag'batlantirish bo'yicha muhim omil hisoblanadi. Xususan, kichik davlatlar va rivojlanayotgan mintaqalar uchun startap ekotizimlarini shakllantirishni eng samarali yo'llaridan biri sifatida ko'rib chiqilmoqda.

O'zbekistonda 2023-yilda qabul qilingan "O'zbekiston – 2030" innovatsion rivojlanish strategiyasi va startaplarni davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash bo'yicha bir qator dasturlar joriy etilgan bo'lsa-da, xalqaro tajribadan to'liq foydalanish imkoniyatlarini o'rganish muhim ahamiyat kasb etadi. Shu sababli, dunyodagi eng muvaffaqiyatli startap ekotizimlarini tahlil qilish va ularning mintaqaviy iqtisodiy rivojlanishga ta'sirining asosiy mexanizmlarini aniqlash lozim.

METODOLOGIYA

Ushbu tadqiqot qiyosiy-tahliliy yondashuv asosida amalga oshirildi. Asosiy metodlar: (1) tizimli adabiyotlar tahlili asosida Web of Science, Scopus va OECD ma'lumotlar bazalarida 2015–2025-yillar oralig'ida chop etilgan 60 dan ortiq ilmiy maqola va hisobot ko'rib chiqildi; (2) holat tadqiqoti (case study) yordamida Estoniya, Singapur va Isroilning startap ekotizimi rivojlanish

tajribasi batafsil o'rganildi; (3) qiyosiy tahlil asosida mintaqaviy iqtisodiy ko'rsatkichlar (YaIM o'sishi, ish o'rinlari, eksport hajmi) va ekotizim rivojlanish indeklari (StartupBlink, Global Innovation Index) asosida solishtirma tahlil o'tkazildi.

ADABIYOTLAR TAHLILI

Tadbirkorlik ekotizimlari nazariyasi doirasida bir qator modellar olimlar tomonidan ishlab chiqilgan. Jumlandan, Babson kolledji professori Isenberg tomonidan taklif etilgan modelga ko'ra, muvaffaqiyatli ekotizim madaniyat, bozor imkoniyatlari, inson kapitali, moliyalashtirish mexanizmlari, qo'llab-quvvatlovchi institutlar va siyosat kabi oltita elementning o'zaro ta'siri asosida shakllanadi [2]. Ushbu yondashuv keyinchalik OECD tomonidan mintaqaviy siyosatga qo'llashda keng qo'llanildi.

Mintaqaviy iqtisodiy rivojlanish kontekstida startap ekotizimlari bilan bog'liq tadqiqotlar soni so'nggi o'n yilda keskin oshdi. Olimlar Audretsch va Belitski 267 ta Yevropa mintaqasi bo'yicha o'tkazilgan tadqiqotda startap faolligi va mintaqaviy yalpi qo'shilgan qiymat o'rtasidagi munosabat ekotizim turiga qarab sezilarli farq qilishini aniqlashgan [3].

Yana bir tadqiqotda korporativ akseleratorlar turli geografik mintaqalardagi tadbirkorlik ekosistemalari o'rtasida ko'priq vazifasini o'tashi mumkinligini startaplarning xalqarolashishi, manbalar bazasini kengaytirish va eng yaxshi amaliyotlarni almashinuvi orqali yoritib berishgan [4]. Ushbu mexanizm, ayniqsa, chekka mintaqalar uchun muhim ahamiyat kasb etadi.

Shuningdek, Isroillik tadqiqotchilar Raphael Bar-El va Liran Maymoni tomonidan o'tkazilgan tadqiqotda 202 ta startap ishtirokidagi so'rovnoma asosida chekka mintaqalar startaplari markaziy mintaqalar startaplariga nisbatan davlat moliyaviy qo'llab-quvvatlamasiga ko'proq tayanishini aniqladi [5]. Bu holat struktural bozor muvaffaqiyatsizligini ko'rsatib, maqsadli siyosiy aralashuvlar zarurligini tasdiqlamoqda.

VentureWell tashkiloti tomonidan olib borilgan tadqiqot natijalari global miqyosda startap ekosistemalari mintaqaviy iqtisodiy o'sishda hal qiluvchi rol o'ynashini, ammo bu rol faqat ekotizim manfaatdor tomonlari yetarli ko'nikma, yo'naltirish va resurslar bilan ta'minlanganda namoyon bo'lishini ta'kidlaydi [6].

StartupBlink platformasining keng qamrovli tahlillariga ko'ra, zaif yoki mukammal bo'lmagan ekotizimlar individual iste'doddan (inson kapitali) qat'i nazar imkoniyatlarni cheklaydi va taraqqiyotni sekinlashtiradi [7]. Hukumatlar va davlat tashkilotlari bu muhitni shakllantiruvchi asosiy kuchga ega: biznes muhitini yaxshilash, infratuzilmani qo'llab-quvvatlash va siyosatni innovatorlar talablariga moslash orqali startaplar yordamida barqaror iqtisodiy ta'sir yaratish mumkin.

Interreg Europe tadqiqotlarida Riga shahri tajribasi o'rganilgan. Bunga ko'ra, hududda alohida startaplarga emas, balki ekotizim miqyosidagi faoliyatlarga resurslarni yo'naltirish orqali startaplar soni sezilarli ravishda ortgan va bu investitsiyalar samaradorligini maksimalashtirdi [8]. Ushbu model boshqa shahar va mintaqalar uchun ham namuna sifatida xizmat qiladi.

NATIJALAR & MUHOKAMA

Estoniya bugungi kunda aholi jon boshiga to'g'ri keladigan yakkashoxlar (unicorn) soni bo'yicha dunyoda birinchi o'rinda turadi. Skype, Bolt, Wise, Pipedrive va Veriff kabi global kompaniyalarni yaratgan ushbu ekotizimning ildizlari 1990-yillarning o'rtalariga borib taqaladi. Estoniya hukumati mustaqillikning dastlabki yillaridan boshlab raqamli infratuzilmaga sarmoya kiritishni ustuvor yo'nalish deb belgiladi. Buning natijasida hozirda barcha davlat xizmatlari onlayn rejimda taqdim etiladi, kompaniyani ro'yxatdan o'tkazish atigi 15 daqiqa talab qiladi va davlat ma'lumotlarini xavfsiz almashish uchun X-Road tizimi ishga tushirilgan. Bu raqamli infratuzilma startaplar uchun friksion xarajatlarini keskin kamaytirdi. 2014-yilda ishga tushirilgan e-rezidentlik dasturi Estoniya startap modelining noyob unsuri bo'lib, dunyodagi istalgan kishiga onlayn rejimda Estoniyada kompaniya ro'yxatdan o'tkazish va boshqarish imkonini beradi [9]. 2023-yilga kelib e-rezidentlar tomonidan taxminan 4 600 ta kompaniya tashkil etilgan bo'lib, bu Estoniyada ro'yxatdan o'tkazilgan yangi kompaniyalarning beshdan bir qismini tashkil etdi. Startup Estonia hukumat

dasturi esa 10 million evrolik (Yevropa Mintaqaviy Rivojlanish Fondi mablag'lari) byudjet bilan 2029-yilgacha startaplarni moliyalashtirish, mentorlik va global bozorlarga chiqishda qo'llaydi [10].

Singapur bugungi kunda dunyo miqyosida eng dinamik startap ekotizimlaridan birini yaratgan. 184 mlrd singapur dollariga baholangan ekotizim 4 500 dan ortiq erta bosqichdagi kompaniyalar, 220 dan ortiq inkubator va akseleratorlarni o'z ichiga oladi. Singapur hukumatining startap siyosati 1980-yillardan boshlangan uzoq muddatli strategik rejalashtirishga asoslanadi [11]. Iqtisodiyotni sanoatdan bilim iqtisodiyotiga o'tkazish maqsadida hukumat Tadqiqot, Innovatsiya va Tadbirkorlik (RIE) dasturlarini amalga oshirdi. 2021–2025-yillar uchun 18,9 mlrd singapur dollari yoki mamlakatning YaIMining bir foizi miqdorida mablag' ajratildi. Singapurning startap siyosatida davlat-xususiy hamkorlik modeli markaziy o'rin egallaydi. Enterprise Singapore tashkiloti Startup SG Founders Grant orqali har bir startapga 50 000 singapur dollarigacha moliyaviy yordam ko'rsatadi. Osiyo Taraqqiyot Bankining tahlillariga ko'ra, hukumat mahalliy venchur kapital fondlarini rivojlantirishni rag'batlantirib, xorijiy fondlarni ham mamlakatda ofis ochishga jalb qildi; bunda xususiy venchur kapital fondlariga hukumat mablag'larini qo'shish yo'li bilan investitsiyalar hajmi sezilarli darajada oshirildi [12]. Singapurning BLOCK71 innovatsion markazi San-Fransisko, Jakarta, Noya va boshqa shaharlardagi munosib tashkilotlar bilan hamkorlik qiladi. Ushbu global tarmoq Singapur startaplariga bozorga kirishda raqobatdosh ustunlik beradi.

Isroil global miqyosda bilimlar yaratish bo'yicha yetakchi o'rinlardan birini egallaydi va tadqiqot-ishlanma (R&D) hamda patent arizalari ko'rsatkichlari bo'yicha dunyoda oldingi o'rinlarda turadi. Biroq innovatsion faoliyat metropoliten mintaqada (Tel-Aviv va uning atrofida) yuqori darajada to'planib qolgan va siyosat innovatsiyani chekka hududlarga kengaytirishga yo'naltirilgan. Isroillik professorlar tomonidan o'tkazilgan tadqiqot 157 ta Tel-Aviv metropoliten mintaqasidagi va 45 ta Be'er-Sheva chekka shahridagi startapni qamrab olgan so'rovnoma asosida bir muhim xulosa chiqaradi: chekka mintaqadagi startaplar davlat moliyaviy qo'llab-quvvatlash dasturlariga markaziy mintaqadagilarga nisbatan ancha ko'proq tayanadi [5]. Bu holat tarkibiy bozor muvaffaqiyatsizligini ko'rsatib, maqsadli siyosiy aralashuvlar zarurligini tasdiqlamoqda. Isroil tajribasi shuni ko'rsatadiki, ochiq innovatsiya va xalqaro aloqalarga ega startaplar tashqi ekotizim resurslariga alohida bog'liq.

Uchta mamlakat tajribasini qiyosiy tahlil qilar ekanmiz, muvaffaqiyatli startap ekotizimlarining bir nechta umumiy xususiyatlarini aniqladik:

- (i) Birinchidan, raqamli infratuzilma — barcha uchala mamlakat ham raqamli asosga sarmoya kiritishni ustuvor yo'nalish deb belgilagan. Estoniya X-Road va raqamli identifikatsiya tizimi, Singapur esa sun'iy intellekt va bulut hisoblash infratuzilmasiga katta sarmoya kiritgan.
- (ii) Ikkinchidan, maqsadli davlat siyosati — tender va moliyalashtirish dasturlari (Singapurda RIE, Estoniyada Startup Estonia, Isroilda davlat moliyalashtirish sxemalari) startap ekotizimlarining o'ziga xos ehtiyojlariga moslashtirilgan.
- (iii) Uchinchidan, xususiy sektorning faol ishtiroki — venchur kapital, biznes-anjel tarmoqlari va korporativ akseleratorlar ekotizimning barqarorligini ta'minlaydi.
- (iv) To'rtinchidan, ta'lim va iste'dod ekotizimi — startap madaniyatini erta bosqichdan shakllantirishga yo'naltirilgan ta'lim tizimlari muhim rol o'ynaydi.

XULOSA

Xorij tajribasini tahlil qilish asosida quyidagi xulosalar chiqarildi. Birinchidan, startap ekotizimlari mintaqaviy iqtisodiy rivojlanishning kuchli katalizatori bo'lib xizmat qiladi, ammo bu ta'sir faqat davlat siyosati, xususiy sektor ishtiroki va akademik hamkorlikning uyg'unlashishi orqali amalga oshiriladi. Ikkinchidan, raqamli infratuzilmaga dastlabki sarmoya keyingi bosqichlarda startaplar uchun zarur xarajatlarni sezilarli darajada kamaytiradi.

Uchinchidan, chekka mintaqalar uchun alohida maqsadli startap siyosat choralari zarur, chunki standart ekotizim qo'llab-quvvatlash vositalarining samaradorligi ular uchun pastroqligi aniqlandi. To'rtinchidan, xalqaro hamkorlik va tarmoqlar mahalliy startaplarga global bozorlarga chiqish imkonini beradi va bu orqali mintaqaviy iqtisodiy ta'sir kuchayadi.

IQTIBOSLAR

1. OECD. (2024). Entrepreneurial Ecosystems: Policy Interventions and International Good Practices. <https://www.oecd.org/en/about/programmes/entrepreneurial-ecosystems.html>
2. Ecosystem Entrepreneur (2023) Daniel Isenberg entrepreneurship ecosystem model. Available at: <https://newsletter.ecosystementrepreneur.com/p/daniel-isenberg-entrepreneurship-ecosystem-model>
3. Audretsch, D. B., & Belitski, M. (2021). Towards an entrepreneurial ecosystem typology for regional economic development. *Regional Studies*, 55(4), 735–748. <https://doi.org/10.1080/00343404.2020.1854711>
4. Marval, M. (2025) ‘International linkages between entrepreneurial ecosystems: Understanding the role of corporate accelerators’, *Small Business Economics*, 65, pp. 1407–1426. <https://doi.org/10.1007/s11187-025-01025-2>
5. Bar-El, R. and Maymoni, L. (2025) ‘Startups in a remote region: Policy implications from the Israeli experience’, *Sustainability*, 17(18), p. 8284. <https://doi.org/10.3390/su17188284>
6. VentureWell (2018) Building startup ecosystems: Filling support gaps. Available at: <https://venturewell.org/startup-ecosystems/>
7. StartupBlink (2025) Startup ecosystem development: A guide. Available at: <https://www.startupblink.com/blog/startup-ecosystem-development-a-guide/>
8. Interreg Europe (2025) The power of startup ecosystems. Available at: <https://www.interregeurope.eu/find-policy-solutions/stories/power-of-startup-ecosystems>
9. e-Residency of Estonia (2024) The rise of Estonia’s startup ecosystem. Available at: <https://www.e-resident.gov.ee/blog/posts/the-rise-of-estonias-startup-ecosystem/>
10. e-Estonia (2020) The blueprint of the Estonian start-up ecosystem’s near future. Available at: <https://e-estonia.com/the-blueprint-of-the-estonian-start-up-ecosystems-near-future/>
11. Singapore Economic Development Board (EDB) (n.d.) Innovation in Singapore. Available at: <https://www.edb.gov.sg/en/our-industries/innovation.html>
12. Asian Development Bank (2023) Why Singapore’s ecosystem for technology startups is among the best. Available at: <https://development.asia/insight/why-singapores-ecosystem-technology-startups-among-best>

«MAMUN SCIENCE» JURNALI

ЖУРНАЛ «MAMUN SCIENCE» JOURNAL OF «MAMUN SCIENCE»

Maqolani tayorlashda qo'yiladigan talablar:

1. Maqola o'zbek, ingliz va rus tillarida minimal 6 sahifadan iborat bo'lib, Microsoft Word dasturida Times New Roman shriftida 12 kegl, 1 satr oralig'ida, sahifalar barcha tomondan 2 sm qoldirilgan holda bo'lishi shart.
2. Satr boshi - 1,25 sm bo'lib, satrlarni eniga to'g'irlash, so'zlarni boshqa qatorga ko'chirish avtomatik tarzda bo'lishi lozim.
3. Birinchi qator o'ng tomondan muallifning familiyasi, ismi va otasining ismi, ikkinchi qatorda muallifning ish joyi, lavozimi, ilmiy darajasi va unvoni, e-mail va telefon raqami, uchinchi qatorda sahifaning o'rtasida bosh va qalin harflar bilan maqolaning nomi yoziladi. Ushbu ma'lumotlar o'zbek, ingliz va rus tillarda berilishi lozim.
4. Keyingi qatordan o'zbek, ingliz va rus tillarida 60 so'zdan iborat annotatsiya beriladi.
5. Keyingi qatordan 7-10 ta o'zbek, ingliz va rus tillarida kalit so'zlar beriladi.
6. Keyingi qatordan asosiy matn boshlanadi va maqola 4 qismdan iborat bo'ladi: Mavzuning dolzarbligi. Metodlar va o'rganilganlik darajasi. Tadqiqot natijalari. Xulosa.
7. Maqolalar ilmiy ahamiyatga ega bo'lib, ulardagi fakt va fikrlar asoslangan hamda mustaqil ma'no kasb etishi lozim, plagiat holati taqiqlanadi. Muallif foydalanilgan adabiyotlarni aniq ko'rsatishi, olingan iqtiboslarning aniq manbalarini keltirishi lozim.
8. Web of science hamda Scopus tizimidagi jurnallardan iqtiboslar olish maqsadga muvofiqdir.
9. Iqtiboslar matn ichida [1, 25] beriladi. Adabiyotlarning to'liq ro'yxati asosiy matndan so'ng alifbo tartibida ko'rsatilishi lozim.

Требования к оформлению научной статьи:

1. Статьи должны содержать 6 страниц, в формате Times New Roman на Microsoft Word, 12 кегль, 1 см, со всех сторон 2 см.
2. Начала абзаца - 1,25 см, формировать строки по ширине, перенос слов в другой ряд должен быть в автоматическом порядке.
3. В первой строке от правой стороны Ф.И.О. автора, во второй строке место работы, должность, ученая степень и ученое звание, e-mail и номер телефона, в третьей строке по центру страницы прописными буквами жирным шрифтом название статьи. Эта информация должна быть предоставлена на узбекском, английском и русском языках.
4. В следующей строке аннотация из 60 слов на трех языках: узбекский, английский и русский.
5. Со следующей строки ключевые слова 7-10.
6. Далее начинается основной текст. новой текст начинается со следующей строки, и статья состоит из 4 частей: актуальность темы, методы и уровень исследования, результаты исследования, заключение.
7. Статьи должны иметь научное значение, факты и идеи должны быть обоснованными и избежать плагиатства. Автор должен точно указать использованную литературу и ссылку на источники, при помощи которых он выразил свое мнение.
8. Сноски или ссылки должен быть взяты из Web of science, а также системы журналов Scopus.
9. Цитирование приводится в тексте [1, 25] Полный список литературы должен быть указан после основного текста, а алфавитном порядке.

Requirements of the articles submitted:

1. Articles should be at least 6 pages, in Times New Roman, 12 pt., 1 inter.
2. The line head should be 1,25 cm, line spacing, and the words should be automatically moved.
3. The author's full name should be on the first line from the right; the author's place of work, position, academic degree, and academic rank, email address, and phone number should be on the second line; the article title should be centered in bold, capital letters, on the third line. This information should be provided in Uzbek, English, and Russian.
4. An annotation of 60 words in the next line in three languages.
5. Key words from the next row in three languages 7-10.
6. The next line begins with the main text. The main text begins on the next line, and the article consists of four parts: the relevance of the topic, the methods and level of research, the results, and the conclusion.
7. Articles must be of scientific importance and facts and opinions in the article should be well-grounded and have an independent meaning, and they must be free of plagiarism. The author must clearly demonstrate the literature used in his or her opinion, and provide the exact sources of the extracts.
8. Quotes should be from "Web of science" and "Scopus" journals.
9. A complete list of publications should be followed in alphabetical order after the main text. Seals and references should be in the main text [1, 25].